

احمد اولیایی

تبلیغ و هنر (قسمت اول)

یکی از فلسفه‌های بعثت انبیاء علیهم السلام تبلیغ فرامین الهی و دستورات خداوند متعال بوده است که ایشان در این راستا از روش‌های متفاوت و گوناگونی استفاده کرده‌اند. اما با توجه به مقتضیات زمان و شرایط جوامع، این روش‌ها تغییر کرده و هدفمند شده است و بر هر مبلغ دین لازم است که برای رسیدن به بهترین شیوه تبلیغ و اثرگذاری مطلوب، مطالعه، جستجو و تفکر کرده و راه‌های مناسب را اتخاذ نماید.

از آن جهت که هنر زبان بین المللی و مشترک انسان‌هاست و هر انسانی با شدت و ضعف خاص خود هنر را درک می‌کند، می‌توان از این روش برای تبلیغ دین استفاده نمود.

لطافت و جذابیت و همگانی بودن هنر به برقراری ارتباط مبلغ هنرمند و مخاطب کمک شایانی می‌کند که البته چگونگی این ارتباط و فرایند و شرایط آن تابع شاخص‌های گوناگونی می‌باشد.

از جهت دیگر یکی از ویژگی‌های اسلام جهان شمولی است که آیه "و ما أرسلنک الا رحمه للعالمین" این ویژگی را بیان نموده است.

جهان شمولی باید با توسعه و گسترش دین همراه باشد در غیر این صورت این هدف بزرگ دست نیافتنی خواهد شد.

واضح است که توسعه و گسترش هر نظریه، مکتب، دین و آیینی تبلیغ آن می‌باشد و لازمه گسترش موفقیت آمیز آن، استفاده از بهترین و رساترین شیوه‌ها و روش‌های این حیطة یعنی تبلیغ است و شرط استفاده بهتر در این زمینه فراگیری و شناخت ابزار آن است.

رکن اصلی تبلیغ ارتباط است که میان طرفین تبلیغ برقرار می‌گردد. جامعه جهانی کنونی دهکده کوچکی است که پیشرفت ارتباطات و تکنولوژی، روابط را بسیار آسان و سهل گردانیده است و مردمان این جهان پهناور را به مانند همسایگان روستایی کوچک در کنار یکدیگر و مطلع از هم قرار داده است.

عصر ارتباطات دوره‌ای است که همه ما را به ناچار با خود همسو کرده و ما را ناگزیر از پذیرش اثرات و توابع آن نموده است. تمام مکاتب و ادیان فرصت را مغتنم شمرده و در بازار داغ ارتباطات کالا یا به عبارت صحیح‌تر مکتب و عقیده خود را عرضه کرده و با تبلیغاتی قوی و نیرومند مشتریان هرچه بیشتری را جذب می‌کنند.

این روند وظیفه مبلغ دین اسلام و یک مبلغ مسلمان را بسی دشوارتر نموده و او را به انتخاب مناسب‌ترین راه توصیه می‌کند.

برای برقراری ارتباط قوی و مؤثر نیاز به زبانی مشترک و قابل فهم برای همه مخاطبان است. عواطف، احساسات، زیبایی دوستی و در نهایت هنر را می‌توان جهانی‌ترین و فراگیرترین و مشترک‌ترین زبان بین انسان‌ها دانست. زبانی که هر فرد با هر ملیت و آیینی می‌تواند به آن سخن گفته و بشنود. شیوه‌های سنتی تبلیغ هرچند متقن و مفید بوده و هستند اما قطعا هنر می‌تواند آن شیوه‌ها را کامل‌تر و متقن‌تر و مؤثرتر نماید.

در این مقاله سعی شده است اهمیت این موضوع، رابطه تبلیغ و هنر، نیاز تبلیغ به هنر و کارآیی‌های آن در عرصه تبلیغات دینی مورد بررسی قرار گیرد تا حوزه‌های علمیه و دست اندرکاران امر تبلیغ در شرایط فعلی بتوانند این امر خطیر و مهم را به بهترین نحو انجام داده و مقاله حاضر اندک کمکی در این راستا باشد.

تعاریف

تعریف تبلیغ: تعاریف مختلفی برای تبلیغ ارائه شده است که ما برای نمونه بعضی از آن‌ها را می‌آوریم:

"تبلیغ عبارت است از روش یا روش‌های به هم پیوسته (در قالب یک مجموعه) برای بسیج و جهت دادن نیروهای اجتماعی و فردی از طریق نفوذ در شخصیت، افکار و عقاید و احساسات آن‌ها جهت رسیدن به یک هدف مشخص که این هدف ممکن است سیاسی، نظامی، فرهنگی و ... مشروع و نامشروع باشد." [۱]

"تبلیغ یعنی رساندن یک پیام از کسی به کس دیگر؛ کلمه پیامبر و پیغامبر - که در زبان فارسی آمده است - ترجمه کلمه رسول است که به معنای مبلّغ رسالت می باشد." [۲]

به طور خلاصه می توان تبلیغ را این گونه تعریف کرد:

رساندن و فهماندن پیامی به مخاطب با استفاده از روش های گوناگون.

اهمیت تبلیغ

"وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ." [۳]

"شایسته نیست مؤمنان همگی (بسوی میدان جهاد) کوچ کنند، اما چرا از هر گروهی از آنان، طایفه‌ای کوچ نمی کند (و طایفه‌ای در مدینه بماند)، تا در دین (و معارف و احکام اسلام) آگاهی یابند و به هنگام بازگشت به سوی قوم خود، آن‌ها را بیم دهند؟! شاید (از مخالفت فرمان پروردگار) بترسند، و خودداری کنند!"

همین یک آیه برای اهمیت تبلیغ کافی ست اما دلایل بسیاری بر این موضوع تأکید دارند.

اکنون که کفّار برای نابودی اسلام متحد شده و قصد دارند تا با استفاده از ابزارهای تبلیغی، مردم مسلمان را از راه مستقیم منحرف سازند و آنان را از اعتقاداتشان جدا کنند، چه کسی ضرورت تبلیغ و لزوم استفاده از روش‌های صحیح تبلیغی را برای دفاع در مقابل این هجوم فرهنگی انکار می کند؟ با استفاده از سلاح برنده تبلیغ است که نقشه‌های شوم جهان خواران نقش بر آب و توطئه‌های شیطانی آنان خنثی می شود.

اگر مبلّغان فداکار و با اخلاص، در طول تاریخ، بار سنگین پیام رسانی و آگاه نمودن مردم مسلمان را بر دوش نمی کشیدند در این زمان، پرچم «لا اله الا الله و محمد رسول الله» در مناطق مختلف جهان برافراشته نبود.

بنابراین تردیدی در ضرورت تبلیغ نیست و باید با توکل به خدا و با اراده‌ای استوار، مخلصانه در این راه بزرگ قدم گذاریم که خدای متعال در قرآن کریم می‌فرماید: "و لتكن منكم امة يدعون الى الخير و يامرون بالمعروف و ينهون عن المنكر" [۴]؛ "از میان شما مسلمانان باید گروهی باشند که مردم را به خیر دعوت کنند و به نیکی دستور دهند و از بدی باز دارند.

تبلیغ به عنوان وسیله‌ای که پیام خدا را به بندگانش می‌رساند اهمیت بسیار دارد و اهمیت آن، در اهمیت هدایت است.

رسالت انبیای الهی و امامان معصوم علیهم السلام، هدایت انسان‌ها از تاریکی‌ها به سوی نور بوده است و اگر انسانی از تاریکی به نور هدایت شود، مثل این است که همه انسان‌ها زنده شوند. زیرا یک انسان صالح می‌تواند جامعه انسانی را به صلاح و نور راهبری کند.

"و من احياها فكأنما احيا الناس جميعاً" [۵]

ادامه دارد...

پی نوشتها:

[۱] سایت تبیان، مقاله جنگ روانی.

[۲] حماسه حسینی، ج ۱، ص ۱۹۱.

[۳] توبه، ۱۲۲.

[۴] آل عمران، ۱۰۴.

[۵] مائده، ۳۲.

منبع: پایگاه اطلاع رسانی تبیان